

 **Центр
Громадянських
Свобод**

**Асоціація
УМДПЛ
UMDPL
Association**

 ОЗОН
public monitoring

**Галицька
грумада**
МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ
ФОНД

**ПРАВЗАХИСНА
ІНІЦІАТИВА**

Типові порушення прав людини представниками органів правопорядку в ході впровадження карантинних обмежень

Періодичний звіт

Типові порушення прав людини представниками органів правопорядку в ході впровадження карантинних обмежень / Періодичний звіт. - Київ, 2020. - 30 с.

Звіт підготували: *Любов Галан, Михайло Каменєв, Дмитро Коваль, Михайло Лебедь, Олександра Матвійчук, Сергій Перникоза, Вадим Пивоваров, Ганна Рожкова*

За допомогу в підготовці цього звіту ми щиро вдячні:

Міжнародному благодійному фонду «Галицька громада»

Громадській організації «Правозахисна Ініціатива»

Волонтерам та волонтеркам групи громадського спостереження «ОЗОН»

Роксолані Свинчук, Анна Бідненко, Юлії Ткачик, Катерині Нипорці, Лісі Мей, Анастасії Нагірняк, Семену Кіпнісу, Наталії Дерев'янку, Маргариті Ільїнової, Дзвениславі Щербі

Та персонально: *Володимиру Батчаєву, Ігорю Бачинському, Єременко Юлії, Аллі Лепесі, Ірині Ломковій, Юрію Чумаку, Володимиру Шевченко, Ірині Шевченко*

Оформлення та верстка: *Іван Юрчик*

Вступ	4
Попередні висновки	5
Попередні рекомендації	6
Методологія дослідження	7
Типові порушення прав людини представниками органів правопорядку в зв'язку з втіленням карантинних обмежень	10
Розділ 1. Карантинні обмеження та свобода вираження релігійних поглядів	10
Розділ 2. Свобода мирних зібрань на карантині	12
Розділ 3. Адміністративне та кримінальне переслідування через порушення карантинних обмежень щодо мирних зібрань	22
Розділ 4. Обмеження пересування	26
Розділ 5. Притягнення до відповідальності за порушення карантину	28

Вступ

11 березня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (далі – Постанова). Нею він передбачив перелік обмежувальних заходів, які були покликані стримати поширення коронавірусу. Впродовж наступних двох місяців до цієї постанови неодноразово вносились зміни. Перша черга таких змін суттєво посилювала вимоги до режиму самоізоляції та обмежувала права людини. Друга черга змін (починаючи з 15 квітня 2020 року) пов'язана з пом'якшенням карантинного. Із самого початку дії Постанови, повноваження слідкувати за виконанням значної частини нововведених обмежень були покладені на Національну поліцію та Національну гвардію.

Попри безсумнівну серйозну загрозу суспільному здоров'ю, яку несе поширення коронавірусу, окремі обмежуючі заходи, введенні урядом, сприймалися певною частиною суспільства як надлишкові чи недоцільні. Про це можна судити хоча б з публічної позиції місцевої влади щодо обмежень та шляху їх запровадження. В окремих регіонах України (міста Харків, Одеса, Черкаси тощо) місцева влада ставила під сумнів обґрунтованість рішення уряду та необхідність обмежувальних заходів. В інших, попри загальну підтримку рішень уряд, висловлювалися невдоволення окремими з обмежень (як то торгівля на ринках, робота закладів харчування чи доступність парків та інших місць для прогулянок). Такі позиції втім не обов'язково відображають переконання громад чи об'єктивно свідчать на користь надмірності обмежень. Вони проте символізують неоднорідність розуміння необхідності введених обмежень. Як вбачається, основними джерелами розбіжного ставлення до введених карантинних обмежень були принаймні наступні: 1) відсутність розуміння загрози, що її становить коронавірус (в тому числі через свідомо поширювану¹ через інтернет-сайти, соціальні мережі та месенджери неправдиву та маніпулятивну інформацію) та 2) суперечливість введених обмежень з точки зору українського законодавства та конституційних обмежень повноважень органів виконавчої влади щодо звуження прав людини.

Щодо другого із визначених вище джерел, то низка правозахисних організацій, експертів з конституційного права та громадських активістів від самого початку дії обмежень ставили під сумнів їх законність, відповідність міжнародним зобов'язанням України з прав людини та пропорційність обмежень суспільній користі, що її планував досягти уряд. Одними з головних підстав критики рішення уряду, вважали порушення конституційної гарантії про неможливість обмеження прав людини підзаконним нормативним актом (яким є Постанова), а також часту зміну «правил гри» щодо карантинних обмежень та виключень з них. Так, наприклад, детальний огляд² конституційності та пропорційності обмежень був запропонований Харківською правозахисною групою (ХПГ). Він серед іншого розглядає питання встановлення урядом карантинно-обмежувальних заходів відповідно до законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». ХПГ констатує, що такі обмеження в жодному разі не можуть стосу-

¹ <https://graty.me/uk/kto-rasshatyvaet-situacziyu-pod-osobym-vnimaniem-kogo-i-kak-sbu-i-policzija-lovyat-za-fejki-pro-koronavirus/>

² <http://khp.org/index.php?id=1586221405&fbclid=IwAR1esK2v0J6RWuRKsSosWV4WANQqJLHMOZ-z96nKGV12LZP5tad4WotTmJ44>

ватися звужень прав людини, адже Конституція України у статті 64 прямо передбачає, що окремі обмеження прав і свобод допустимі лише у випадку воєнного чи надзвичайного стану. Більше того, ХПГ вказує на недосконалість формулювань Постанови (наприклад, невизначеним є поняття громадського місця де впроваджується обов'язок носити маски, важким для розуміння та застосування є поняття лісопаркової зони, незрозумілим є обмеження по видам спорту, зайняття якими не підпадає під обмеження тощо), які не дозволяють громадянам та юридичним особам передбачати наслідки її реалізації. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) неодноразово відзначав, що непередбачуваність та неясність закону може сама собою становити порушення Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод (щодо положень якої Україною, на відміну від деяких інших країн³ Східної Європи, не було заявлено про дерогацію). Відсутність чітких дефініцій обмежень прав та структурованого роз'яснення щодо правозастосування свідчать про вразливість Постанови до тесту, запропонованого ЄСПЛ.

Ймовірно, невизначеність із правовою природою обмежень, разом з відсутністю бодай схожих до ситуації з поширенням коронавірусу криз, зробили вкрай важким застосування Постанови, а отже й роботу правоохоронних органів у часи карантину. Найпершим орієнтиром в такій ситуації мали б бути положення Конституції та загальні принципи права людини, що впливають із неї, а також з практики ЄСПЛ. Проте, як демонструє цей та попередній звіт, органи правопорядку далеко не завжди діяли відповідно до цих орієнтирів.

Правозахисні організації Центр громадянських свобод та Асоціація УМДПЛ вирішили об'єднати свої зусилля та спільно моніторити дотримання органами правопорядку прав та свобод громадян при здійсненні контролю за виконанням карантинних обмежувальних заходів. Ми вважаємо, що інформування суспільства, ЗМІ і керівництва правоохоронних органів щодо стану справ з втіленням карантинних обмежень є вкрай необхідним для прийняття рішень щодо ефективізації боротьби з поширенням коронавірусу та недопущення помилок та зловживань у ході контролю за дотриманням обмежувальних заходів. В звіті наведена інформація щодо виявлених порушень з боку органів правопорядку, зафіксованих позитивних тенденцій по реагуванню на недотримання карантинних обмежень та сформульовані окремі рекомендації щодо покращення ситуації в цій сфері.

Попередні висновки

З огляду на те, що даний звіт є проміжним, його метою від початку було сформулювати лише попередні висновки та рекомендації щодо дотримання прав людини органами правопорядку під час карантину в Україні. Звіт здебільшого документує факти можливих порушень прав чи незаконних обмежень свобод людини, залишаючи більш детальний юридичний аналіз порушень для фінального звіту. Останній, окрім юридичного огляду, міститиме й супровідну аналітику щодо ефективності обмежувальних заходів з точки зору балансу між правами людини та підтриманням громадського здоров'я.

Поки ж, проміжними висновками звіту є те, що органи правопорядку часто не готові до надзвичайної ситуації масштабу коронавірусної кризи. Практика імплементації обмежень, запроваджених урядом, часто є сумнівною з точки

³ <https://www.ejiltalk.org/the-whos-the-whats-and-the-whys-of-the-derogations-from-the-echr-amid-covid-19/>

зору ефективності, а іноді навіть створює більше ризиків, аніж дає користі у боротьбі з пандемією. Це стосується навіть тих ситуацій, коли сама по собі доцільність запровадження певного роду обмежень не викликає сумнівів та прямо не протирічить Конституції та Європейській конвенції з захисту прав людини та основних свобод.

Органи правопорядку опинились у ситуації, коли деякі із запроваджених обмежень надмірні та подекуди не відповідають принципу пропорційності. Окрім того, запроваджені на рівні підзаконного нормативно-правового акту обмеження прав людини прийняті із порушенням конституційної гарантії зі статті 64, про яку йшлося у вступі до цього звіту. Не додають прогнозованості та стабільності також занадто широкі формулювання урядових постанов, що створює поле для різночитань.

Ще однією проблемою для поліції лишається, як це констатувалося у першому проміжному звіті, застарілий інструментарій – Кодекс України про адміністративні правопорушення, прийнятий ще у 1984 році, і який на даний час не відповідає потребам часу та не містить ні належних гарантій, ні можливостей для ефективного притягнення до відповідальності порушників.

У результаті вищесказаного, діяльність патрульної поліції та дільничних інспекторів спрямовується та координується не на підставі підзаконних нормативно-правових, а на рівні “традиції” та власного праворозуміння начальників різного рівня. Наслідком цього є непослідовна практика та непрогнозованість дій поліцейських. Це, безсумнівно, не є тією характеристикою, що визначає існування верховенства права в державі.

Попередні рекомендації

Кабінету Міністрів України:

- Скасувати вимогу перебувати на вулицях з документами, що посвідчують особу шляхом внесення змін до *постанови № 211* (з відповідними змінами) від 11.03.2020 р. «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2».
- Привести у відповідність до Конституції України власні нормативно-правові акти та не вдаватись до обмежень прав і свобод людини в спосіб, не передбачений Конституцією.
- Розробити порядок забезпечення харчування та необхідними ліками людей, які опинились в будівлях “закритих на карантин”.

РНБО, Президенту України, Верховній Раді України:

- У випадку нагальної та обґрунтованої необхідності обмеження прав і свобод громадян розглянути питання про доцільність запровадження надзвичайного стану.

Верховній Раді України:

- Розробити та прийняти новий *Кодекс про адміністративні проступки*.
- Переглянути законодавство для забезпечення можливості прогнозованої та ефективної реакції державних органів та органів місцевого самоврядування на епідемію в рамках, визначених Конституцією України.

- Розглянути можливість внесення необхідних змін до існуючого законодавства України щодо впровадження надзвичайного стану з метою підвищення його гнучкості. Це дозволило б на законних та пропорційних засадах обмежувати права людини задля забезпечення громадського здоров'я та, з іншого боку, не наражати економіку країни на струси, пов'язані з введенням надзвичайного стану.
- Створити Тимчасову слідчу комісію для розслідування конституційності та ефективності запроваджених обмежень прав і свобод людини під час карантину.

МВС та Національній поліції:

- Розробити та затвердити нормативно-правові акти, якими детально врегулювати діяльність поліцейських під час карантину у зв'язку з пандемією.
- Забезпечувати утримуваних в ізоляторах тимчасового тримання та камерах відділків індивідуальними засобами захисту.
- Забезпечити особовий склад засобами захисту та контролювати його використання.
- Обмежувати проведення мирних зібрань тільки за наявності відповідного судового рішення.

Методологія дослідження

Мета моніторингової кампанії:

- Підвищити поінформованість суспільства, державних органів, керівництва правоохоронних органів, засобів масової інформації та міжнародних партнерів України про реальний стан дотримання органами правопорядку прав і свобод громадян при здійсненні контролю за виконанням карантинних обмежувальних заходів

Завдання:

- збір даних щодо стану дотримання органами правопорядку прав і свобод громадян при здійсненні контролю за виконанням карантинних обмежувальних заходів
- оперативне інформування органів правопорядку про виявлені правопорушення з закликом їх усунути
- розробка рекомендацій щодо шляхів усунення системних порушень прав людини (внесення змін до нормативно-правових актів, внутрішніх процедур та навчання працівників поліції).

Час проведення кампанії:

- Від 03 квітня 2020 року і до завершення дії карантинних обмежувальних заходів.

Предмет моніторингу і порядок здійснення моніторингу:

Ми відстежуємо випадки дотримання органами правопорядку прав і свобод громадян при здійсненні контролю за виконанням карантинних обмежувальних заходів, шляхом контактування з постраждалими, проведення збору і аналізу всієї відповідної інформації.

Для цілей цього моніторингу відслідковуються не лише діяльність органів правопорядку (МВС, Національна поліція, Національна гвардія), але й інші структури, які залучаються до охорони громадського порядку або самостійно проявляють ініціативу, на кшталт структур, створених органами місцевого самоврядування (муніципальні варти, муніципальні поліції тощо), та різноманітних громадських формувань (наприклад, квазі-мілітарних дружин).

Ми збираємо первинну інформацію щодо органів правопорядку та здійснюємо перехресну перевірку інформації з максимально широкого кола джерел, таких як свідчення жертв і свідків інцидентів, їхніх адвокатів та/або законних представників, отримуємо інформацію від центральних та регіональних органів влади, місцевих громад, регіональних представництва Уповноваженого з прав людини, обробляємо звернення, які надходять на телефонну лінію та електронну пошту.

Під час збору, обробки та перевірки інформації ми також використовуємо вторинні джерела, такі як повідомлення у засобах масової інформації, дані, зібрані третіми особами, та інформацію з соціальних мереж.

Проте, ми прагнемо, щоб наш моніторинг базувався на первинних повідомленнях безпосередніх жертв і (або) свідків інцидентів, їх родичів, адвокатів та/або законних представників. У випадку, коли встановити контакт із жертвами та свідками інциденту не вдалось, ми покладаємось на інформацію з якомога ширшого кола джерел, котрі оцінюються на предмет авторитетності та достовірності.

Перелік справ, представлений у моніторинговому звіті, не є вичерпним. Окрім того, потрапляння ситуації у звіт не означає автоматично, що дії органів правопорядку чи інших структур поза розумним сумнівом складають порушення прав людини. Разом з тим, у звіті відображені лише ті інциденти, щодо яких нам вдалося зібрати і проаналізувати достатньо матеріалів для того, щоб мати розумні підстави вважати, що в них мали місце незаконні дії органів правопорядку. Окремо ми також фіксуємо випадки, коли органи правопорядку допомагають людям, надають консультації та роз'яснення щодо правил поведінки в зв'язку з карантинними обмеженнями.

Напрямки здійснення моніторингу:

1. Порушення прав громадян (в тому числі ФОП, фізичних та юридичних осіб) при притягненні до відповідальності за порушення правил карантину.

У цьому напрямку здійснюється аналіз дотримання органами правопорядку всіх встановлених законодавством вимог щодо захисту прав особи при складанні протоколу за ст. 44-3 КУпАП «Порушення правил щодо карантину людей» — обґрунтованість складання і правильність заповнення протоколу, вручення правопорушнику його копії, присутність свідків, наявність доказів скоєння правопорушення, можливість скористатись допомогою адвоката, оголошення прав та того, яка саме норма і якого правового акту була громадянином порушена тощо.

Відбувається аналіз інформації про непропорційне застосування поліцейських заходів примусу, зокрема застосування фізичної сили, а також щодо законності затримань та обґрунтованості превентивних заходів (перевірка документів, тощо).

Крім цього, експертами здійснюється аналіз порушень при застосуванні ст. 325 КК «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням».

2. Ефективність дій органів правопорядку з контролю за дотриманням в регіоні карантинних заходів.

У цьому напрямку здійснюється аналіз наскільки якісно та сумлінно органи правопорядку ставиться до виконання постанов Кабінету Міністрів України та виконавчих органів місцевих рад, які діють у різних регіонах, зокрема: несення служби на блокпостах у зонах обмеженого в'їзду-виїзду; увага до порушників карантину під час патрулювання вулиць; контроль за кількістю осіб у громадському транспорті; робота з неповнолітніми, дотримання правила «більше двох не збиратися»; контроль за можливим запровадженням режиму комендантської години і інше.

Типові порушення

прав людини представниками органів правопорядку в зв'язку з втіленням карантинних обмежень

У період з 15 квітня до 20 травня 2020 року нами було оброблено чи віднайдено інформацію щодо 71 інциденту, пов'язаних з контролем за виконанням карантинних обмежень представниками органів правопорядку. Лідером за кількістю виявлених порушень стало місто Київ та Херсонська область. Загалом інциденти були зафіксовані практично в усіх регіонах України.

Загалом порушення є типовими для всіх областей. Нижче наведені основні їх види, зафіксовані моніторами.

фото з відкритих джерел

Розділ 1. Карантинні обмеження та свобода вираження релігійних поглядів

Дмитро Коваль

(Експерт з міжнародного права платформи «Правозахисний порядок денний»⁴)

Гарантія свободи вираження релігійних поглядів закріплена як в Конституції України (стаття 35), так і в Європейській конвенції з захисту прав людини та основних свобод (стаття 9). Дана свобода не є абсолютною, що означає можливість її обмеження у надзвичайних випадках, як, наприклад, у випадку необхідності захисту громадського здоров'я. Втім, такі обмеження мають бути обґрунтованими, пропорційними і базуватися на якісному законі.

⁴ Платформа «Правозахисний порядок денний» – неформальна коаліція правозахисних організацій, що займаються вирішенням системних проблем законодавства та практики для захисту фундаментальних прав людини. Учасниками Платформи виступають Українська Гельсінська спілка з прав людини, Харківська правозахисна група, Центр громадянських свобод, Amnesty International в Україні, Центр інформації про права людини, Центр досліджень правоохоронної діяльності, Проект «Без кордонів», Євромайдан SOS та інші. Координацію роботи платформи здійснює Центр громадянських свобод. Контакти для зв'язку: human.rights.agenda.ua@gmail.com

Поширення новітнього коронавірусу змусило держави Європи та світу прийняти безпрецедентні заходи щодо втручання в звичний хід життя фізичних та юридичних осіб. Втручання зазнала й сфера відправлення релігійних обрядів. В більшості країн Європи та в багатьох країнах світу були введені обмеження щодо кількості осіб, що можуть одночасно перебувати у будівлях, призначених для релігійних цілей чи можливості проведення публічних святкувань. В окремих випадках релігійні установи були взагалі закриті для відвідування. Потрібно відзначити, що таке втручання в реалізацію свободи релігійних поглядів не посягає на можливість формувати та підтримувати такі погляди, а лише тимчасово обмежує можливості публічного їх вираження через участь у релігійних заходах.

Таким чином, враховуючи серйозність загрози від поширення коронавірусу, реакція держав Європи, як і України, щодо обмежень проведення релігійних святкувань та обрядів за своїм змістом цілком є допустимим відступом від гарантії свободи вираження релігійних поглядів. Проте, українські обмеження все ж потенційно порушують гарантію зі статті 35 Конституції та статті 9 Європейської конвенції за формою, адже вони були введені Постановою уряду, а не законом, як того вимагають згадані статті.

Додатковою призмою, через яку варто розглядати обмеження свободи вираження релігійних поглядів задля забезпечення громадського здоров'я, є позитивні зобов'язання України щодо захисту права на життя та здоров'я. Так, як конституційні, так і міжнародні зобов'язання, вимагають не лише утримання державою України від дій, що можуть зашкодити життю та здоров'ю, але й проактивних дій на їх захист. Іншими словами, невжиття обмежень на здійснення релігійних обрядів чи проведення зібрань може розглядатися порушенням зобов'язання про забезпечення права на життя.

Період карантину в Україні співпав з одним із важливих християнських свят – Великоднем, що святкувався 19 квітня. Через це, значна кількість людей по всій Україні (за оцінками МВС 130000 осіб⁵), які, можливо, були готові відмовитися від повсякденного відвідування церков, вирішили все ж взяти участь у заходах з приводу Великодня. Це призвело до порушення принаймні 5 кримінальних справ⁶, пов'язаних з зібраннями вірян у храмах. Також повідомлялося про складання трьох адміністративних протоколів⁷. Загальна кількість порушень карантинних обмежень складала, за даними окремих ЗМІ⁸, 19.

Разом з тим, представники органів правопорядку не перешкоджали вірянам відвідувати релігійні будівлі. Поодинокі повідомлення з кількох регіонів України свідчать про те, що участь в релігійних заходах місцями призвела до збільшення кількості хворих на COVID-19 в тих регіонах. Втім, широкомасштабного погіршення епідеміологічної ситуації в розрізі країни не відбулося. Тим не менше, неспроможність попередити релігійні зібрання навіть попри заборону (яка, щоправда, як дискутувалося вище, не мала належної форми закріплення), може викликати питання про порушення Україною зобов'язань з гарантування права на життя та здоров'я.

Розділ 2. Свобода мирних зібрань на карантині

Михайло Каменів
(юрист, експерт Асоціації УМДПЛ)

У звітному періоді можна відзначити тенденцію з боку влади у зниженні репресивної та обмежувальної риторики. Водночас, лейтмотивом було занепокоєння щодо можливого значного зростання кількості хворих на COVID-19 внаслідок можливих масових заходів у зв'язку зі святкуванням Великодня християнами східного обряду 18-19 квітня та необачної поведінки громадян під час святкових і неробочих днів 1-3 травня та 9-11 травня. На тлі цього в різних містах України розпочались виступи підприємців проти карантинних обмежень та лікарів проти недостатнього фінансування. Антикарантинні протестні тенденції в Україні цілком відповідають світовим трендам – в багатьох країнах почалась хвиля мітингів, адже люди стомлені обмеженнями і фінансові можливості багатьох вже на межі⁹.

Так, Прем'єр-міністр Денис Шмигаль 29 квітня звернувся до політичних сил та груп впливу з проханням «не закликати сьогодні українців до якихось протестів, скупчень»¹⁰. Саме в цей день біля будівлі Кабінету Міністрів України відбувався протест підприємців, які вимагали пом'якшення умов і навіть завершення карантину з 1 травня. Підприємці приїхали на протест на автомобілях, до них також долучились учасники протестного автопробігу і заблокували ними проїзд по вулиці Грушевського. Після спроби евакуювати машини водії все ж звільнили проїзд^{11,12}.

⁹ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-52344364>

⁶ <https://hromadske.ua/posts/na-velikden-policiya-porushila-5-kriminalnih-sprav-4-z-nih-na-donechchini>

⁷ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/19/7248535/>

⁸ <https://tsn.ua/coronavirus/v-ukrayini-pislya-velikodnya-spalau-koronavirusu-ne-vidbulosya-lyashko-1536300.html>

⁹ <https://www.radiosvoboda.org/a/covid-19-lockdown-protests-spread-around-the-world/30610582.html>

¹⁰ <https://ua.112.ua/polityka/shmyhal-pro-mitynh-pid-kabminom-ne-treba-zaklykaty-do-protestiv-bo-zroste-zarazhennia-koronavirusom-534485.html>

¹¹ <https://www.depo.ua/ukr/politics/pid-kabminom-mitinguyut-restoratori-202004291153907>

¹² <https://www.depo.ua/ukr/politics/pid-kabminom-mitinguvalniki-konfliktuyut-z-politsieyu-202004291153927>

Напад поліції на журналіста hromadske Богдана Кутєпова

Під час цієї акції протесту поліція напала на журналіста hromadske Богдана Кутєпова. Як зазначає *tsn.ua*, поліцейські попросили його «зійти із зеленої зони», оскільки він стояв на траві. Після цього вони почали погрожувати словами «або забираєш (камеру – ред. *tsn.ua*), або я зламаю», а через деякий час напали на журналіста і зламали обладнання. Сам Кутєпов викликав поліцію і написав заяву про вчинення злочину¹³.

Патрульна поліція Києва повідомила, що в інциденті брали участь патрульні поліцейські батальйону тактико-оперативного реагування Управління патрульної поліції в місті Києві, а відносно патрульного розпочато службове розслідування. Дії свого колеги в офіційному повідомленні описані так: «Розпочалась словесна перепалка між інспектором та журналістом, під час якої один з патрульних застосував до представника преси фізичний вплив – взяв його за руку та відвів з місця»¹⁴.

Слідчі Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань розпочали досудове розслідування за фактом перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, що супроводжувались насильством (ч. 2 ст. 365 Кримінального кодексу України)¹⁵.

Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ Арлем Дезір відзначив занепокоєння з приводу поліцейського насильства щодо журналіста hromadske, а також закликав «органи влади України розслідувати інцидент та забезпечити журналістам можливість вільно висвітлювати публічні протести»¹⁶. Напад засудили у спільній заяві медійники, правозахисники і активісти¹⁷.

Поліція і масковий режим

В цілому, поліція припинила агресивно реагувати на відсутність масок у громадян і замість складання протоколів про адміністративні правопорушення перейшла до тактики зауважень та роз'яснень необхідності використання масок у громадських місцях. 29 квітня курсанти Львівського державного університету внутрішніх справ спільно з поліцейськими Львова роздавали маски перехожим¹⁸. 30 квітня начальник поліції Тернопільської області взагалі заявив, що за ходіння вулицями без маски поліція не притягатиме до відповідальності, оскільки це не обов'язково¹⁹.

У місті Горішні Плавні Полтавської області суд обмежився зауваженням чоловіку, який був без маски і пояснив, що не має коштів для її придбання, позаяк не

¹³ <https://tsn.ua/kyiv/pid-kabminom-pid-chas-mitingu-pidpriyemciv-stalisya-sutichki-policiya-napala-na-zhurnalista-hromadske-1537260.html>

¹⁴ <https://tsn.ua/kyiv/hapad-na-zhurnalista-bilya-kabminu-patrujni-pochali-vnutrishnye-rozsliduvannya-1537545.html>

¹⁵ <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3016062-dbr-porusilo-spravu-cerez-napad-na-zurnalista-kutepova.html>

¹⁶ https://twitter.com/OSCE_RFoM/status/1255482469886935040

¹⁷ <https://hromadske.ua/posts/spilna-zayava-medijnikiv-pravozahisnikiv-aktivistiv-shodo-cherhovogo-napadu-policiyi-na-zhurnalista>

¹⁸ https://mvs.gov.ua/ua/news/30314_U_Lvovi_kursanti_rozdavali_zahisni_maski_perehozhim.htm

¹⁹ <https://www.0352.ua/news/2747226/golovnij-policejskij-ternopilsini-zaaviv-so-na-vulici-maski-nositi-ne-obovazkovo>

працює. Суд також звернув увагу на те, що відповідно до завдань поліції визначених статтею 2 Закону України «Про Національну поліцію» одним із таких є: надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги²⁰.

Національна поліція 9 травня під час масових заходів в Одесі, Херсоні та Києві роздавала маски людям, які прийшли без них^{21,22,23}, хоча ще 2 травня в Одесі на мітингу біля Будинку профспілок до роковин трагічних подій 2014 року поліція склала протокол за статтею 44-3 КУпАП на чоловіка, що був без маски^{24,25}.

Мирні зібрання до Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні

Поліція повідомила, що 8 травня заплановані 253 заходи за участі 1,3 тисячі громадян, а 9 травня – 340, з них 290 із покладанням квітів і 50 автопробігів. Голова Національної поліції України Ігор Клименко закликав поліцейських не штрафувати «бабусь та дідусів, які хочуть покласти квіти»²⁶.

Першим зібранням, присвяченим цій тематиці, була акція «Перша хвилина миру», що відбулась у Харкові 8 травня о 23:01²⁷.

У Житомирі заходи 9 травня відбулись мирно та автопробігом²⁸, хоча і з контр-демонстрацією²⁹.

В Одесі учасники зібрання поводитись агресивно, не дотримувались маскового режиму та соціального дистанціювання, кілька агресивно налаштованих громадян напали на репортера «Думської» Олену Балабу, яка «намагалася допомогти поліцейським, що вимагали від однієї з жінок біля пам'ятника Невідомому матросу зняти стрічку, схожу на георгіївську». Все завершилось мирно і тільки трьома протоколами про адміністративні правопорушення щодо трьох осіб: за дрібне хуліганство та злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського³⁰, дрібне хуліганство, публічне використання, демонстрацію або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки^{31,32}.

²⁰ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88726220>

²¹ https://lb.ua/society/2020/05/09/457155_odesse_aktsiyah_9_maya_proizoshlo.html

²² <https://www.unian.ua/politics/9-travnja-v-hersoni-policiya-zafiksuvala-masove-porushennya-karantinu-novini-ukrajina-10990868.html>

²³ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/9/7251102>

²⁴ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/2/7250221>

²⁵ Як відзначають ЗМІ, чоловік був не єдиним без маски, а таких людей було багато. Втім, його притягують до адміністративної відповідальності також за дрібне хуліганство та злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, тож обвинувачення у порушенні правил щодо карантину йому явно «причепили» до купи.

²⁶ <https://www.npu.gov.ua/news/masovi-zaxodi/policiya-gotova-do-zabezpechennya-publichnoji-bezpeki-pid-chas-zaxodiv-9-travnja>

²⁷ https://lb.ua/society/2020/05/09/457150_harkove_nochyu_proveli_aktsiyu.html

²⁸ https://www.zhitomir.info/news_192014.html

²⁹ https://www.zhitomir.info/news_192010.html

³⁰ https://lb.ua/society/2020/05/09/457155_odesse_aktsiyah_9_maya_proizoshlo.html

³¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/9/7251088>

³² Варто відзначити, що поліцейські відповідно до КУпАП не належать до переліку посадових осіб, які уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення за публічне використання,

З автопробігу на честь 9 травня, який проводила в Одесі партія «Опозиційна платформа – За життя», зняли партійні прапори і прапори, що нагадували радянські. Кілька десятків автомобілів були заблоковані поліцією й активістами на Одеському морському вокзалі. Після переговорів із поліцейськими, які тривали більше ніж годину, машини почали пропускати по одній з інтервалом в 5-10 хвилин. У поліції підтвердили, що автопробіг зупинили через заборону масових заходів³³. Мітинг у Херсоні від тієї ж політичної сили також відзначився недотриманням протиепідемічних заходів; на його організатора складено протокол про адміністративне правопорушення^{34,35}.

У Запоріжжі організація «Полк Перемоги» – аналог російського «Безсмертного полку» – провела автопробіг із червоними прапорами. Автоколона проїхала центральним проспектом міста і зупинилась біля Алеї Бойової слави, де перебували запорожці з державними прапорами України. Коли проукраїнські активісти зняли з ряду автомобілів «Полку Перемоги» червоні прапори, між опонентами виникла словесна перепалка³⁶. Поліція перешкодила спробі заблокувати автоколону³⁷.

У Києві заходи пройшли без суттєвих порушень, на підходах до Парку Вічної Слави на спеціально встановлених пропускних пунктах поліцейські проводили поверхневу перевірку для виявлення заборонених речей та пропускали на територію парку по двох із визначеним проміжком часу і вимогою дотримання дистанції у півтора метра, а також видавали захисні маски тим, у кого вони були відсутні. Столичні рятувальники щогодини проводили дезінфекційну обробку на Алеї Героїв Крут та на території. Поліцейські склали чотири протоколи про адміністративні правопорушення: один за публічне використання, демонстрацію або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки чи її зображення, решта — порушення правил щодо карантину. В місті відбулося декілька автопробігів, які пройшли без порушень³⁸.

У підсумку поліція звітувала про 495 заходів за участю майже 9000 осіб. Було розпочато два кримінальні провадження за виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганду комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів у Сумській та Луганській областях. Ще два кримінальних провадження щодо хуліганства розслідуються в Донецькій області та у місті Києві. По вісім протоколів складено за георгіївські стрічки (в Дніпропетровській, Миколаївській, Одеській областях та місті Києві) та порушення правил карантину (у містах Києві, Тернополі та Херсонській області)³⁹.

демонстрацію або носіння георгіївської (гвардійської) стрічки, тобто це є перевищенням владних (службових) повноважень.

³³ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/9/7251088>

³⁴ <https://kherson.net.ua/news/kak-v-hersonie-po-prazdnichnomu-karantin-narushali>

³⁵ <https://www.unian.ua/politics/9-travnnya-v-hersoni-policiya-zafiksuvala-masove-porushennya-karantinu-novini-ukrajina-10990868.html>

³⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/9/7251094>

³⁷ https://lb.ua/society/2020/05/09/457160_izza_avtoprobega_krasnimi_flagami.html

³⁸ https://mvs.gov.ua/ua/news/30584_U_Kivi_zahodi_proyshli_bez_suttvih_porushen_pravoporyadku.htm

³⁹ <https://www.npu.gov.ua/news/masovi-zaxodi/policzejski-zabezpechili-oxoronu-gromadskogo-poryadku-pid-chas-zaxodiv-lgor-klimenko>

Протести проти карантинних обмежень

Якщо березень та перша половина квітня пройшли лише зі спорадичними протестними акціями, друга половина квітня та початок травня позначились постійними вуличними акціями переважно підприємців, які виступали проти тих чи інших обмежень. Судячи з усього, саме в цей період градус соціальної напруги перевищив певну критичну межу, після якої скрутне фінансове становище підприємців та їхніх сімей і негативні перспективи переважили страх перед коронавірусною хворобою. Як наслідок, громадяни почали виходити на нескординовані між собою акції протесту по всій території держави.

Кричущий випадок – спроба самоспалення у Вінницькій міській раді чоловіка, який стверджував, що в нього немає коштів на життя. Трагедії запобіг військовослужбовець Національної гвардії України⁴⁰.

Першими почали протестувати підприємці з продовольчих ринків. 22 квітня – у Мелітополі Запорізької області⁴¹, а Запоріжжі відбувся автопробіг⁴², щодо організаторки якого було складено протокол про порушення правил карантину. Суд закриття справу, оскільки нелогічно сліпо слідувати встановленим урядом обмеженням – автопробіг ніяк не міг зашкодити епідеміологічній ситуації⁴³.

23 квітня мітинг підприємців пройшов у Нікополі Дніпропетровської області⁴⁴. 24 квітня – у Краматорську Донецької області (з перекриттям автомобільного руху на вулиці біля ринку)⁴⁵ та Чернівцях⁴⁶.

26 квітня відбулась акція у Херсоні (з перекриттям автомобільного руху)⁴⁷, при чому напередодні відділ комунікації поліції Херсонської області попередив, що проведення всіх масових заходів на території держави заборонено і пригрозив: «кожен громадянин, який прийде на мітинг буде притягнутий до адміністративної відповідальності за ст. 44-3 [КУпАП]»⁴⁸; тим не менше, зібрання відбулось без втручання поліції.

27 квітня мітинги відбулись у Житомирі⁴⁹, Чернівцях⁵⁰, Херсоні (рух на трасі блокували фермери, які через закриття ринків не можуть збути вирощену продукцію⁵¹; в подальшому повідомлялось про отримання учасниками акції повісток від поліції⁵²) та Одесі⁵³, а в Харкові та Львові підприємці вдалися до тактики, яка менше наражає учасників протесту на небезпеку інфікування – автопробігів⁵⁴.

⁴⁰ <http://ngu.gov.ua/ua/news/samopidpal-cherez-brak-koshtiv-nacgvardiyec-vryatuvav-cholovika-yakyy-oblyv-sebe-benzynom>

⁴¹ [https://ria-m.tv/news/189771/v_melitopole_predprinimateli_trebuyut_otkryitiya_ryinkov_\(foto\).html](https://ria-m.tv/news/189771/v_melitopole_predprinimateli_trebuyut_otkryitiya_ryinkov_(foto).html)

⁴² <https://www.061.ua/news/2737826/v-zaporoze-okolo-sotni-predprinimatelej-na-avtomobilah-proveli-akciu-v-zasitu-malogo-biznesa-fotoreportaz>

⁴³ <https://www.061.ua/news/2753246/sud-zakryl-proizvodstvo-po-delu-organizatora-avtoprobega-predprinimatelej-v-zaporoze>

⁴⁴ <https://nikopol.informator.ua/2020/04/23/v-nikopole-predprinimateli-vyshli-na-miting-protiv-zakrytiya-rynkov>

⁴⁵ <https://suspilne.media/29115-u-kramatorsku-pidpriemci-perekrili-dorogu-poblizu-rinku>

⁴⁶ <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/pidpriemci-kalinivskogo-rinku-viyshli-na-protest-cherez-karantin-57741>

⁴⁷ <https://prm.ua/na-hersonshhini-agrariyi-buntuyut-cherez-zakrittya-ovochevih-rinkiv>

⁴⁸ <http://tntua.info/politika/19788-polcyia-hersonschini-nagadala-pro-zaboronu-na-provedennya-mtingv-pd-chas-karantinu.html>

⁴⁹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3013864-pid-zitomirskou-merieu-pidpriemci-vimagaut-vidkriti-rinki.html>

⁵⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/27/7249578>

30 квітня автопробіг із зупинками біля міської та обласних рад і облдержадміністрації у Дніпрі провели представники малого бізнесу⁵⁵.

1 травня протести підприємців проти карантинних обмежень відбулись у Луцьку⁵⁶, Черкасах (що цікаво, мітинг відбувся під стінами обласного управління поліції та був також спрямований «проти залякування членів виконкому Черкаської міської ради») ⁵⁷ та Львові⁵⁸. Поліція склала протокол про адміністративне правопорушення за статтею 44-3 КУпАП на організатора мирного зібрання у Львові. Поліція так обґрунтувала свою правову позицію: «Перед початком акції, яка була заявлена як одиночний пікет, поліцейські провели з організатором роз'яснювальну бесіду, проте, незважаючи на це, участь у заході взяли близько тридцяти осіб»⁵⁹.

Варто відзначити, що національне законодавство України не містить диференціації мирних зібрань за кількістю учасників, а притягнення організатора мирного зібрання до відповідальності суперечить статті 39 Конституції України, відповідно до якої свобода зібрань може бути обмежена судом відповідно до закону, а не постановою Кабінету Міністрів України чи рішеннями органів місцевого самоврядування.

2 травня біля Офісу Президента України ресторатори влаштували протест проти подвійних стандартів, коли одні заклади харчування (як ресторан «Велюр» народного депутата України від фракції Слуга Народу) працюють, а більшість – ні, а також за відкриття літніх терас, де можна обслуговувати відвідувачів. Організатори креативно донесли свою позицію і розставили столи та стільці, за якими могли безкоштовно поїсти випадкові перехожі^{60,61}.

3 травня підприємці протестували в Києві на Майдані Незалежності⁶², біля Офісу Президента України⁶³ та після автопробігу під заміським будинком Президента України Володимира Зеленського⁶⁴.

4 травня на протест вийшли працівники продуктових ринків у Луцьку⁶⁵ та промислових – у Хмельницькому⁶⁶. У Києві з вимогою дозволити продавати каву на винос до Київської міськдержадміністрації прийшли продавці кави⁶⁷.

⁵¹ <http://tnua.info/obshhestvo/19792-v-herson-fermery-voshli-v-zdanie-oga-video.html>

⁵² <https://hersonweek.net/hersonskih-fermeriv-ta-pidpri%D1%94mziv-viklikayut-na-dopiti-advokat-video>

⁵³ <https://dumskaya.net/news/zabastovka-predprinimateley-novogo-bazara-uvench-113722>

⁵⁴ <https://www.segodnya.ua/ua/regions/lvov/protesty-1435680.html>

⁵⁵ <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3016754-pidpriemci-vlastovali-avtoprotest-u-dnipri.html>

⁵⁶ <http://www.volynpost.com/news/163151-u-lucku-pidpriemci-dvoh-rynkiv-vyshly-na-protest-foto>

⁵⁷ <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3017474-cerkaski-pidpriemci-zibralisa-na-miting-z-vimogou-dozvoliti-im-pracuvati.html>

⁵⁸ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/1/7250161>

⁵⁹ <https://lv.npu.gov.ua/news/diyalnist/policzejski-sklali-adminprotokol-na-organizatora-akcziji-u-czentri-lvova>

⁶⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/2/7250236>

⁶¹ <https://suspilne.media/30928-litna-terasa-na-bankovij-kiivski-restoratori-z-picceu-protestovali-pid-op>

⁶² <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2020-05-03/imeem-pravo-v-kieve-biznesmenyi-ustroili-novyiy-bunt-i-vyidvinuli-trebovaniya-vlasti-foto-/195948>

⁶³ <https://hromadske.ua/posts/u-centri-kiyeva-pidpriemci-znovu-vimagali-poslabiti-karantin-i-dozvoliti-yim-pracuvati>

⁶⁴ <https://www.facebook.com/pavlovskynews/posts/269288567795708>

⁶⁵ <http://www.volynpost.com/news/163265-pid-stinamy-luckrady-mitynguyut-pidpriemci-usih-rynkiv-mista-foto>

⁶⁶ <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3018439-mer-hmelnickogo-prositime-dozvolu-kabminu-vidkriti-promislovi-rinki.html>

6 травня підприємці одного з житомирських ринків, який почав роботу, протестували проти скорочення його робочих годин⁶⁸. У цей же день у Києві відбувся мітинг підприємців біля Європейської площі, оскільки до Кабінету Міністрів України поліція автомобілі та учасників зібрання не пропустила. Такі дії поліції є непропорційним обмеженням свободи зібрань, а також нелогічними в цілому, адже заблокувавши рух по вулиці Грушевського поліція навряд перешкодила блокуванню руху по вулиці Грушевського власне мітингувальниками. У відповідь на це учасники зібрання перекрили рух біля парламентської бібліотеки, чим створили більше складнощів для автомобілістів, аніж якби перекриття обмежилось ділянкою біля будівлі Кабміну⁶⁹. Такі обмеження з боку поліцейських суперечать принципу дотримання «зони видимості та чутності», який сформульований у стандартах ОБСЄ та Ради Європи і полягає у наданні можливості учасникам мирних зібрань донести своє послання до адресатів⁷⁰. В подальшому поліція пропустила мітингувальників пішки до будівлі уряду⁷¹.

8 травня у місті Гадячі Полтавської області підприємці вимагали відкриття ринку⁷².

Підприємці протестують, як правило, або біля ринків, або біля місцевих органів влади і самоврядування. У Києві – зазвичай або біля Кабінету Міністрів України, або біля Офісу Президента України. Верховну Раду України своєю увагою мітингувальники обділяють. Як показали події, після протестів певної групи підприємців, їхні вимоги, як правило, влада задовольняє та запроваджує відповідні послаблення карантинних обмежень. Можливо, це співпадіння або логічний розвиток подій, а може й влада дослухається до «голосу вулиці».

Протести лікарів

Лікарі та медперсонал перебувають на передовій боротьби з коронавірусною хворобою, тож потребують додаткового захисту як у фізичному плані (окуляри, респіратори, щитки, костюми тощо), так і фінансовому (доплати). В окремих випадках медики критично незадоволені недостатністю вжитих заходів з боку держави, що і спонукає їх на вираження незадоволення. Також, незадоволеними є лікарі окремих закладів, які через певні недоліки, пов'язані із запуском другої хвилі медичної реформи, опинились на межі виживання через значне зниження бюджетних нарахувань.

Особливістю протестів медиків є те, що вони протестують біля своїх медичних закладів, але через особливу увагу до них з боку суспільства, ці мітинги отримують висвітлення в ЗМІ.

30 квітня протестували незадоволені відсутністю доплат працівники Київської міської клінічної лікарні № 8, яка приймає хворих з COVID-19⁷³. Того ж дня вийшли на протест лікарі столичної психіатричної лікарні імені Павлова⁷⁴.

⁶⁷ <https://hromadske.ua/posts/protest-pid-kmda-klichko-dozvoliv-prodavati-kavu-na-vinis>

⁶⁸ https://www.zhitomir.info/news_191939.html

⁶⁹ https://24tv.ua/pid_kabminom_znovu_protesti_pidpriyemtsi_perekrili_dorogu_foto_n1338738

⁷⁰ Див. <https://www.osce.org/ru/odihr/83237?download=true>, С. 45

⁷¹ https://lb.ua/society/2020/05/06/456873_predprinimateli_vishli_prottest.html

⁷² <https://www.bazarmedia.info/novini/moe-misto/9380-u-hadiachi-vymahaly-vidkryttia-rynku>

⁷³ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/30/7250037>

2 травня хвилину акцію протесту проти невиплати надбавок до заробітних плат влаштували працівники бригад однієї з тернопільських підстанцій екстреної медичної допомоги. Лікарі, фельдшери та водії вийшли на вулицю та увімкнули сирени на службових автомобілях⁷⁵.

4 травня з тієї ж причини протестували працівники місцевої районної лікарні у Вінниці⁷⁶, а в Києві медики Київської міської клінічної лікарні № 8 вдруге вийшли на вулицю після акції 30 квітня⁷⁷.

6 травня на мітинг вийшли медики столичної клінічної лікарні швидкої медичної допомоги через зниження заробітних плат у зв'язку з впровадженням 2-го етапу медичної реформи⁷⁸.

Політичні протести

Карантин не став на заваді мирним зібранням, спрямованим проти політики влади або її окремих представників. Паралельно з послабленнями карантинних обмежень поступово відновлюється протестна активність пасіонарної частини суспільства. Занепокоєння з приводу можливого згортання громадянських свобод, зокрема права на протест, під приводом пандемії виявились не виправдалися, що вкотре доводить свободолюбство народу України.

З 12 березня й донині триває акція протесту біля Офісу Президента України під назвою «Весна на граніті», яка почалась після чергового етапу мінських перемовин, в рамках якого було підписано документ про створення так званої консультативної ради⁷⁹.

У місті Покров Дніпропетровської області **25 квітня** мешканці вийшли на підтримку міського голови та проти його кримінального переслідування⁸⁰.

27 квітня в Києві біля Офісу Президента України протестували родичі полонених в ОРДЛО⁸¹. Там же відбувся протест, ініційований активістами ініціативи «Хто замовив Катерину Гандзюк?», які були обурені результатами завершеного розслідування у справі. Після мітингу на Банковій протестувальники перемістились поруч до будинку, де мешкає Генеральна прокуратура Ірина Венедіктова⁸². Остання досить різко, як для людини на її посаді, відреагувала на протест: «Правозахисники не приходять волати на дитячі майданчики, не плюють в пісочниці, не лякають пенсіонерів ... Правозахисники – це зовсім про інше»⁸³.

⁷⁴ <https://www.segodnya.ua/ua/kyiv/kother/v-ozhidanii-katastrofy-sotrudniki-bolnicy-pavlova-v-kieve-vyshli-na-protest-foto-1437500.html>

⁷⁵ https://lb.ua/society/2020/05/02/456581_ternopole_vrachi_ekstrennoy_pomoshchi.html

⁷⁶ https://zik.ua/news/crime/u_vinnytsi_medyky_vyishly_na_protest_pislia_nevyplaty_obitsianykh_300_nadbavky_967441

⁷⁷ https://zik.ua/news/Kyiv/obitsiano_300_nadbavky_nikhto_ne_otrymav_medyky_kyivskoi_klinichnoi_likarni_8_znovu_vyishly_na_protest_967371

⁷⁸ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/6/7250721>

⁷⁹ <https://www.nihilist.li/2020/05/06/vesna-na-granite-kak-lakmusovaya-bumazhka-policejskogo-bespredela>

⁸⁰ <https://ua.112.ua/suspilstvo/u-dnipropetrovskii-oblasti-bilshe-tysiachi-meshkantsiv-vyishly-pidtrymaty-mera-pokryvu-shapovala-534115.html>

⁸¹ <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3014722-rodici-polonenih-na-donbasi-mitinguut-pid-ofisom-prezidenta.html>

⁸² <https://zmina.info/news/aktyvisty-iniciziatyvy-hto-zamovyv-katyu-gandyuk-vymagayut-vidstavky-venediktovoyi>

1 травня відбулись першотравневі мітинги та пікети в містах Києві, Одесі, Львові, Харкові та Бердянську Запорізької області⁸⁴. Порівняно з минулими роками, в них взяли участь дуже мала кількість людей і в ЗМІ не звернули на них уваги.

2 травня без особливих ексцесів пройшли щорічні пам'ятні заходи біля Будинку профспілок до роковин трагічних подій 2014 року. Посеред дня Куликове поле, де і проходили заходи, було закрито на санобробку⁸⁵, що видається зайвим, з огляду на наукові дані про способи поширення і передачі SARS-CoV-2.

4 травня у Черкасах містяни прийшли до міського відділку поліції Черкас на підтримку міського голови та членів виконкому, на яких тисне поліція за завчасне скасування карантинних обмежень⁸⁶.

6 травня у Києві на вулиці Банковій на будівлю Офісу Президента України спроектували зображення активіста Сергія Стерненка, на якого декілька разів нападали, в тому числі намагаючись убити, проти якого тривалий час іде масована інформаційна атака та якого намагаються притягти до кримінальної відповідальності за епізод, розцінений правозахисниками та активістами як самооборона. Аналогічні акції на підтримку Стерненка пройшли в Одесі, Львові, Дніпрі, Херсоні, Івано-Франківську, Луцьку, Харкові та Тернополі⁸⁷. Варто відзначити, що це мирне зібрання за фактичної відсутності учасників, тобто це одна з новітніх форм вираження протесту, яка привертає увагу, але не наражає на небезпеку інфікування.

Через зменшення кількості політичних протестів кожен з них отримує більшу увагу з боку ЗМІ, аніж міг би отримати зазвичай.

Інші мирні зібрання

Голова Національної поліції України Ігор Клименко перед Великоднем намагався залякати громадян: «якщо не будуть дотримані встановлені законом карантинні обмеження, поліція діятиме жорстко у межах своєї компетенції»⁸⁸. Занепокоєння влади виявилось даремним і у релігійних заходах до Великодня за східним обрядом взяли участь 130 тисяч вірян, тоді як у 2019 році це число сягало 7,5 мільйонів⁸⁹. Тим не менше, в окремих випадках поліція намагалась притягнути до відповідальності священників, які проводили хресні ходи за участі віруючих.

Так, у Херсоні за порушення правил карантину протокол склали щодо секретаря Херсонської єпархії УПЦ МП. Тим не менше, суд справу закрит з формальних підстав⁹⁰. У Національній поліції відзначили, що богослужіння у більшості храмів держави на Великдень за східним обрядом відбулись без порушень⁹¹. 17 квітня

⁸³ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/28/7249610>

⁸⁴ https://defence-ua.com/news/pratsivniki_kdnvp_kvrsit_vijshli_na_aksiju_protestu-629.html

⁸⁵ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/2/7250221>

⁸⁶ <https://suspilne.media/31139-u-cerkasah-bila-slidcogo-upravlinna-mistani-mitinguut-na-pidtrimku-mera>

⁸⁷ https://lb.ua/society/2020/05/06/456940_aktivisti_ustroili_svetovoe_shou.html

⁸⁸ https://mvs.gov.ua/ua/news/29978_Igor_Klimenko_zalikav_gromadyan_buti_pravosvidomimi_ta_ne_zatmaryuvati_svyata_konfliktami_.htm

⁸⁹ https://dt.ua/POLITICS/velikodni-bogosluzhinnya-vidvidali-130-tisyach-viruyuchih-zelenskiy-345199_.html

⁹⁰ <https://glavcom.ua/news/hresna-hoda-pid-chas-epidemiji-sud-virishiv-ne-karati-sekretarya-hersonskojijeparhiji-upc-mp-678512.html>

за хресну ходу поліція намагалась притягти до адміністративної відповідальності чотирьох осіб у місті Самборі Львівської області, а також розпочала кримінальне провадження за частиною першою статті 325 (Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням) Кримінального кодексу України^{92,93}.

В контексті хресних ходів варто відзначити, що Конституційний Суд України у справі про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій прирівняв такі заходи, якщо вони проводяться у публічних місцях, а не в культових спорудах, до мирних зібрань і поширив на них гарантії статті 39 Конституції України⁹⁴. Відтак, публічні богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії можуть бути обмежені судом відповідно до закону, а не постановою Кабінету Міністрів України чи рішеннями органів місцевого самоврядування⁹⁵.

1 травня відбулась акція протесту працівників Костянтинівського державного науково-виробничого підприємства «Кварсит», що входить до складу Державного концерну «Укроборонпром». Мітингувальники вимагали повернення боргів із заробітної плати за 35 місяців та відновлення роботи підприємства⁹⁶.

4 травня у Ніжині Чернігівської області пасічники протестували проти аграріїв, яких звинуватили у смерті бджіл через використання отрутохімікатів⁹⁷.

5 травня під будівлею Міністерства охорони здоров'я України відбувся мітинг із вимогою забезпечення належного лікування орфанних (рідкісних) хвороб⁹⁸, а у Нововолинську Волинської області «автопротестом» відзначились шахтарі ДП «Волиньвугілля», які виступають проти призначення нового директора копальні⁹⁹. Цього ж дня у Харкові активісти виступили проти одіозних призначень в облдержадміністрації¹⁰⁰.

Висновки

Мітинги загалом відбуваються з дотриманням маскового режиму та соціального дистанціювання. Популярною стала безпечна з точки зору епідеміології тактика автопробігів. Судова влада стримує репресивні практики органів правопорядку, відтак, поліція більш лояльна до учасників зібрань, аніж у попередньому звітному періоді. Кількість протестів збільшується, а їхня географія розширюється.

⁹¹ https://mvs.gov.ua/ua/news/29996_Bogosluzhinnya_u_bilshosti_hramah_derzhavi_vidbulisya_bez_porushen___Igor_Klimenko.htm

⁹² https://mvs.gov.ua/ua/news/29924_Za_faktom_porushennya_pravil_karantinu_v_Sambori_policeyski_vidkrili_kriminalne_provadzhennya.htm

⁹³ http://tvoemisto.tv/news/u_sambori_parafiyany_vlashtuvaly_masovu_hodu_politsiya_vidkryla_kryminalne_provadzhennya_108633.html

⁹⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16>

⁹⁵ У цілому, обмеження свободи зібрань також може бути запроваджене як частина обмежень в рамках дії надзвичайного або воєнного станів.

⁹⁶ https://defence-ua.com/news/pratsivniki_kdnvp_kvrsit_vijshli_na_aksiju_protestu-629.html

⁹⁷ <https://www.gorod.cn.ua/news/gorod-i-region/115448-bdzholjari-u-vidchayi.html>

⁹⁸ <https://wz.lviv.ua/news/411939-u-kyievi-pid-moz-vlashtuvaly-mitynh-foto-ta-video>

⁹⁹ <http://www.volynpost.com/news/163361-volynski-shahtari-vzhe-drugyj-den-protestuyut-foto-video>

¹⁰⁰ <https://www.5.ua/regiony/proty-vatnykh-pryznachen-kharkivski-aktyvisty-vymahaiut-vidstavky-druha-dobkina-214200.html>

Переважають соціальні виступи представників малого та середнього бізнесу, спрямовані проти карантинних обмежень.

В цілому, в Україні протести схожі на ті, які відбуваються в інших країнах світу. Лише відрізняється реакція влади – якщо у Франції, Росії та Німеччині поліція схильна жорстко реагувати і придушувати протест, то в Україні поліція обрала тактику сприяння та зниження напруги. Поліція жодним чином не заважала акціям протесту медичних працівників, мало втручалась у соціальні протести, але подекуди перешкоджала мирним зібранням, пов'язаними із політичними питаннями.

Розділ 3. Адміністративне та кримінальне переслідування через порушення карантинних обмежень щодо мирних зібрань

Михайло Лебедь
(член правління ГО «Правозахисна Ініціатива»¹⁰¹)

Зібрання, стосовно яких було розпочато провадження у справі про адміністративне правопорушення – порушення правил карантину

В Єдиному державному реєстрі судових рішень (ЄДРСР) станом на зараз можна знайти 31 рішення судів щодо організаторів та учасників мирних зібрань, яких поліція звинувачувала у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП (Порушення правил щодо карантину людей). 16 з них стосуються релігійних зібрань.

¹⁰¹ Правозахисна ініціатива – команда небайдужих людей, переконаних, що права людини і основоположні свободи мають бути гарантовані, дотримані і захищені. Головною метою Правозахисної ініціативи є відстоювання громадянських прав і свобод та домагання їх відновлення у разі порушення.

Основні напрями діяльності:

- моніторинг дотримання прав людини і основоположних свобод в Україні, інформування про факти порушень
- дослідження з прав людини, зокрема моніторинг законопроектів та інших правових актів
- протидія прийняттю нормативних актів, що погіршують забезпечення прав людини і основоположних свобод, оскарження у випадку прийняття. Контакт: <http://facebook.com/pravozahyst>

9 протоколів у цих справах були оформлені поліцією до початку нашого дослідження (11 березня – 3 квітня), 11 – за перший період нашого дослідження (4 квітня – 15 квітня), а 8 протоколів – за поточний період дослідження (16 квітня – 20 травня). Одне з судових рішень не дозволяє визначити, коли був оформлений протокол, бо стосується одразу двох мирних зібрань, які відбулися 1 і 18 квітня¹⁰². Ці дані вказують на те, що з плином часу поліція застосовує ст. 44-3 КУпАП все менше. Проте слід додати, що не всі рішення судів потрапляють в ЄДРСР, а деякі судові засідання ще не відбулися. Тому реальна кількість виписаних протоколів є більшою.

В більшості випадків суди або закривали ці провадження у справах у зв'язку з відсутністю в діях учасників і організаторів мирних зібрань події і складу адміністративного правопорушення (14), або повертали матеріали справ в поліцію для доопрацювання через недоліки в оформленні протоколів або недостатні докази протиправних дій (11). В ЄДРСР можна знайти лише два випадки, коли поліція скористалась можливістю доопрацювати такі матеріали, проте це не допомогло – судді вирішили, що недоліки не виправлені, і закрили провадження¹⁰³.

В двох випадках організатори та учасники мирних зібрань отримали штраф у 17 тис. грн. Зокрема був оштрафований настоятель Петро-Павлівського храму села Хорів Рівненської області за те, що 26 квітня проводив богослужіння на кладовищі в масовій присутності прихожан¹⁰⁴. А заступник директора ТОВ «ВК ВІНКОН» міста Енергодар Запорізької області був визнаний винним в порушенні правил карантину за збори приблизно 30 людей на прохідній місцевій теплової електростанції під час протестної акції 24 березня за підвищення рівня заробітних плат¹⁰⁵. На суді заступнику директора не допомогли твердження, що він не був організатором мітингу, і що люди були розділені на групи по 10 осіб у відповідності до тодішньої редакції постанови Кабінету Міністрів про правила карантину.

Ще в чотирьох випадках суди визнали учасників зібрань винними в порушенні урядової заборони масово збиратися, але звільнили їх від адміністративної відповідальності, обмежившись усним зауваженням. Так було з двома учасниками стихійного мирного зібрання 8 квітня проти забудови на вулиці Лабораторній у місті Києві¹⁰⁶, про яке ми згадували у попередньому звіті. «В силу малозначності адміністративного правопорушення» судді обмежилися зауваженнями у справі настоятеля храму міста Марганець Дніпропетровської області, який 7 квітня проводив масове богослужіння¹⁰⁷, та у справі керуючого Овруцько-Коростенською єпархією Української православної церкви Московського патріархату, який проводив масові релігійні заходи 1 і 18 квітня¹⁰⁸. Цікаво, що керуючий єпархією у своєму поясненні з приводу молитовного Хресного ходу навколо міста Овруча зазначив, що метою цього заходу було запобігання розповсюдження коронавірусної інфекції. І суддя в своїй постанові виділив це як аргумент, який вплинув на висновок суду.

¹⁰² <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89269989>

¹⁰³ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88488894>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88902730>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88893999>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89280990>

¹⁰⁴ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89145531>

¹⁰⁵ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89068308>, <https://en-media.tv/zhyvut-na-roboti>

¹⁰⁶ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89096686>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89224480>

¹⁰⁷ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88849591>

¹⁰⁸ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89269989>

З текстів судових постанов, а також з доступних нам матеріалів судових справ, відомо що у якості доказів використовуються зафіксовані працівниками поліції фотографії та здійснені відеозаписи груп учасників зібрань та відстані між людьми, знайдені в мережі Інтернет фотографії¹⁰⁹, письмові свідчення свідків, а також інформація про публічні анонси заходів¹¹⁰, та в одному з випадків – лист Відділу Управління Служби безпеки України у місті Кривому Розі Дніпропетровській області про «отриману інформацію щодо планування проведення протестної акції»¹¹¹. В протоколах поліція посилається не лише на відповідні редакції постанови Кабінету Міністрів про правила карантину, але й на інші підзаконні нормативно-правові акти, які в тій чи іншій мірі дублюють урядовий документ. Зокрема зустрічалися посилання на заборони масово збиратися в розпорядженнях керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації виконавчого органу Київської міської держадміністрації¹¹², протоколи засідань комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Рівненської області¹¹³, розпорядження міського голови міста Маріуполь¹¹⁴, постанови Головного державного санітарного лікаря України¹¹⁵. В цьому контексті варто нагадати, що за відсутності дії правового режиму надзвичайного або воєнного стану правила проведення мирних зібрань має право визначати лише Верховна Рада, а забороняти їх проведення – лише суд.

Слід також додати, що нам поки відомі лише два випадки затримань учасників мирних зібрань за порушення вимоги масово збиратися під час карантину. Крім вищезгаданого та описаного у попередньому звіті силового затримання на вулиці Лабораторній, **30 березня** були затримані чотири протестувальники проти будівництва житлового комплексу на вулиці Кудряшова, 8-10 в Києві¹¹⁶. Відомо також, що територіальне управління Державного бюро розслідувань в місті Києві розпочало досудове розслідування щодо перевищення службових обов'язків та застосування фізичної сили працівниками поліції до Олександри Навроцької, учасниці стихійного мирного зібрання **8 квітня** проти забудови на вулиці Лабораторній, якій при затриманні завдали тілесних ушкоджень¹¹⁷. Варто додати, що крім протоколів про порушення правил карантину поліція також склала на учасників цього мирного зібрання чотири протоколи про адмінправопорушення за *ст. 185 КУпАП (Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського)*, проте суддя закрила провадження по цим справам за відсутності події і складу адміністративного правопорушення¹¹⁸.

¹⁰⁹ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88939547>

¹¹⁰ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89145531>

¹¹¹ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89283253>

¹¹² <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89179234>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89178739>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89096918>

¹¹³ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89145531>

¹¹⁴ З наявних у ГО «Правозахисна Ініціатива» матеріалів адміністративної справи щодо учасників мирного зібрання підприємців, яке відбулося 30 березня у місті Маріуполі і було описане у попередньому звіті.

¹¹⁵ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89145531>

¹¹⁶ <https://www.facebook.com/watch/live/?v=240845750379677>, <https://www.facebook.com/1967375453570054/posts/2232828540358076>, <https://www.facebook.com/watch/live/?v=228379208363411>

¹¹⁷ <https://www.facebook.com/GaidaiRomanLawyer/posts/2878748685537583>, <https://novynarnia.com/2020/04/23/kyiv-destroyed>

¹¹⁸ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89095945>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89224476>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89178620>, <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89095946>.

Зібрання, стосовно яких було розпочато кримінальне провадження щодо порушення правил карантину

В попередньому нашому звіті був описаний лише один випадок відкриття кримінального провадження за з ч. 1 ст. 325 ККУ (Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням) проти голови одного з сіл Гайсинського району Вінницької області, який зібрав на тамтешній мітинг близько 60 місцевих мешканців 1 квітня¹¹⁹.

З ЗМІ стало відомо і про інші випадки. Поліція відкрила кримінальне провадження за цією статтею проти посадових осіб міської ради за організацію 4 квітня у місті Лебедин Сумської області мітингу підприємців за відновлення роботи ринків¹²⁰. Через Великодню службу проти прихожан та священиків Московського патріархату Святогірської Свято-Успенській лаври, що на Донеччині¹²¹, та в Почаївської лаври, що на Тернопільщині¹²², також відкрито кримінальне провадження. Крім того, поліція Дніпра відкрила кримінальне провадження за фактом скупчення людей у Свято-Троїцькому Кафедральному Соборі 17 квітня¹²³. Провадження відкрили і проти прихожан церкви Різдва Пресвятої Богородиці Української греко-католицької церкви, які здійснили в цей день ходу у місті Самбір Львівської області¹²⁴. 13 квітня правоохоронці також відкрили кримінальне провадження через прощальну літургію отця Ігнатія Москалюка 29 березня в церкві Святого Юрія Української греко-католицької церкви у Червонограді Львівської області, але, як стверджує речниця прокуратури Львівщини Юлія Шевченко, провадження закрили вже 24 квітня через відсутність складу злочину¹²⁵.

¹¹⁹ <https://vinbazar.com/news/kriminal/u-gaysinskomu-rayoni-silskiy-golova-zibrav-miting-pid-chas-karantinu-shchob-zavaditi-slidstvu-foto>

¹²⁰ <https://zhl.news/na-lebedynskoho-miskoho-holovu-vidkryly-spravu/>

¹²¹ <http://police.dn.ua/news/view/bogosluzhinnya-u-bilshosti-hramah-donechchini-vidbulisya-bez-porushen>

¹²² <https://acc.cv.ua/news/ukraine/porushennya-karantinu-na-velikden-policiya-vidkrila-pyat-kriminalnih-sprav-57594>

¹²³ <https://1kr.ua/news-57118.html>

¹²⁴ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/04/17/7248336>

¹²⁵ https://zaxid.net/za_masove_bogosluzhinnya_u_chervonogradi_oshtrafuyut_mera_i_svyashhenika_n1501585

фото з відкритих джерел

Розділ 4. Обмеження пересування

Сергій Перникоза

(координатор моніторингових кампаній Асоціації УМДПЛ)

В рамках карантинних обмежувальних заходів місцеві органи влади обмежувати пересування людей, які захворіли на COVID-19 або мали контакти з тим, хто захворів. Разом з тим, популярною була й практика закриття на карантин цілих будинків, а іноді навіть цілих селищ та міст. Тобто, незалежно від того, хвора людина на COVID-19 чи ні, негативні чи позитивні результати аналізів, її пересування обмежувалось через появу хворої людини в її будинку чи населеному пункті. Окрім того, контакти зі знайомими чи родичами зводились лише до можливості отримати від них товари з магазину чи аптеки на виході з будинку.

Територія будинків, вхід до яких було обмежено, огорожувалася біло-червоною стрічкою. До охорони входів до будинку залучаються військовослужбовці Національної гвардії та поліцейські. Також, іноді були присутні медичні працівники, які робили тести на SARS-CoV-2 та надавали консультації людям, які до них зверталися.

Автори цього звіту двічі виїжджали до будинків¹²⁶, які закриті на карантин у місті Вишневому та селищі Петропавлівська Борщагівка Києво-Святошинського району Київської області.

Під час спілкування з місцевими мешканцями та поліцейськими, які охороняють ці будинки, було встановлено:

- Місцева влада іноді надає продукти харчування, людям, які опинились в закритому на карантин будинку у місті Вишневе. Перелік продуктів, які передавалися таким чином, з мешканцями не узгоджувався. Також була здійснена одноразова видача грошейготівки у розмірі 1000 грн. на людину.

¹²⁶ <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52437939>

- Поліція здійснювала цілодобове чергування, але не мала жодної інструкції, що робити з людиною, яка не захоче залишатись у будинку і спробує вийти. Висловлювались припущення, що в такому разі людину заберуть до відділку поліції та складуть протокол про адміністративне правопорушення, але що робити після цього – поліція не знала.
- Поліцейські та військовослужбовці Національної гвардії забезпечені захисними засобами в повній мірі. Але, при цьому, тестування їх на SARS-CoV-2 проводилось тільки один раз.
- Місцевою владою та поліцією розроблявся механізм, як можна випускати людей, аналізи яких на SARS-CoV-2 були негативні, для того, щоб вони змогли їздити на роботу, ходити на судові засідання, звертатись до центру зайнятості, але протягом 2 тижнів він так і не був запроваджений.
- Поліція періодично відслідковує суспільні настрої у людей, які мешкають в закритих на карантин будинках та намагається урегульовувати потенційні конфлікти на стадії їх виникнення. Це досить позитивна практика, яка мінімізує ймовірність локального соціального вибуху.

Практика обмеження пересування в цілих селищах та містах викликає навіть більше занепокоєння, ніж у випадку з будинками.

Випадки закриття населених пунктів були зафіксовані у Львівській¹²⁷ та Херсонській¹²⁸ областях. Дії з обмеження пересування досить часто супроводжувались повідомленнями, що в цих населених пунктах будуть діяти Covid-патрулі¹²⁹. Що це за патрулі, хто буде залучений у таких патрулюваннях, які у них функції та правові підстави діяльності – не зазначалось.

Наразі можна зробити висновок, що без введення надзвичайного стану у влади відсутній законний механізм утримувати людей в будинку тривалий час, а вимогу залишатись дома варто сприймати не як законне розпорядження, а як рекомендацію.

Місцевій владі варто ретельніше прорахувати, якими продуктами харчування слід забезпечувати людей, які опинились в такій ситуації, та як забезпечити надання онлайн сервісів тим, хто не має технічної можливості самостійно ними користуватись.

фото з відкритих джерел

¹²⁷ <https://lviv.com/novyny/selo-bilia-ivova-zakryty-na-karantyn-tam-vyjavly-spalakh-koronavirusu/>

¹²⁸ <https://genichesk.ipc.org.ua/uk/2020/04/sytuatsiyu-v-zakrytij-na-karantyn-kahovtsi-kontrolyuvatymut-covid-patruli/>

¹²⁹ <https://busk-rda.gov.ua/8-news/6365>

Розділ 5. Притягнення до відповідальності за порушення карантину

Сергій Перникоза
(координатор моніторингових кампаній Асоціації УМДПЛ)

Державна судова адміністрація України 14 травня узагальнила інформацію¹³⁰ щодо розгляду справ за статтею 44-3 КУпАП «Порушення правил щодо карантину людей». Загалом було складено 8 515 протоколів.

Якість роботи поліції зі складання протоколів низька. Так, кожен третій розглянутий судом адміністративний матеріал було повернуто поліцейським через неналежне оформлення.

Тільки в 7% випадках суди дійшли висновку про необхідність накладення адміністративного стягнення.

Одноосібним лідером за складеними протоколами є Дніпропетровська область. Найменший показник – у Закарпатській. У Волинській області суди вирішили взагалі ні на кого не накладати адміністративні стягнення. Також, мінімальні показники з цього питання демонструють Луганська, Житомирська, Запорізька, Харківська та Черкаська області.

Вироки за статтею 325 Кримінального кодексу України «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням», пов'язані з COVID-19, наразі відсутні.

Здебільшого, громадяни звертаються до судів, щоб примусити поліцію внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань інформацію про злочини, пов'язані з коронавірусом.

¹³⁰ <https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/938975/>

Такі випадки¹³¹ були зафіксовані у місті Мелітополі, де працівнику хлібокомбінату не сподобався процес освячення пасок прямо в пекарні. На думку заявника, в результаті цієї події йому було завдано шкоду, виражену в реальній загрозі зараження його і його близьких вірусом SARS-CoV-2. Як правило, суди задовольняють вимоги скаржників і змушують органи досудового розслідування вносити інформацію до ЄРДР.

Випадки відкриття проваджень за фактом роботи підприємців, які на думку поліції мали припинити діяльність під час карантину, – поодинокі. 19 березня працівник Сумського управління Служби безпеки України виявив¹³² працююче кафе «Ситий Кум», про що того ж дня повідомив до поліції. Але от виявлені та вилучені під час невідкладного обшуку речі: касовий апарат, принтер для чеків та фіскальний чек на суму 55 грн 50 коп. – слідчий суддя відмовився арештовувати. Необхідність арешту вилученого майна суду так і не була доведена.

У цілому, суди досить виважено підходять до розгляду питань, пов'язаних з карантинними обмеженнями.

¹³¹ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89116984>

¹³² <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88520044>

Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів (Асоціація УМДПЛ) – неурядова правозахисна організація, що здійснює системний всеукраїнський моніторинг дотримання прав людини та основоположних свобод у діяльності правоохоронних органів.

Напрямки діяльності Асоціації УМДПЛ:

- Експертно-аналітичний напрямок;
- Розвиток громадського контролю;
- Просвітництво;
- Пенітенціарний напрямок;

Контакти для зауважень та пропозицій: umdpl.association@gmail.com 01001, Київ-1, а/с 496
Тел. 050-739-11-67

--

Центр громадянських свобод – правозахисна організація, яка працює для становлення прав людини, демократії та солідарності в Україні та регіоні ОБСЄ задля утвердження людської гідності.

Основними завданнями організації є: сприяння реалізації реформ, пов'язаних із забезпеченням прав людини; запровадження громадського контролю за діями правоохоронних органів, суддів, органів місцевого самоврядування; документування випадків політичних переслідувань в Криму та міжнародних злочинів на Донбасі; просвітницька діяльність з метою просування цінностей прав людини; участь у програмах міжнародної солідарності. Організація широко залучає звичайних людей до правозахисної роботи через створені нею правозахисні кампанії та волонтерські ініціативи.

У січні 2013 року організація започаткувала групу громадського спостереження «ОЗОН» для створення системи громадського контролю, доступної для кожного громадянина. Детальнішу інформацію можна отримати на сторінці ЦГС <https://www.facebook.com/ccl.org.ua/> або на сайті www.ccl.org.ua. Контактна пошта: ccl.org.ua@gmail.com